

A ORIENTACIÓN PROFESIONAL NA ACTUALIDADE

Sandra Iglesias Rodríguez
Fundadora e administradora de Lamalvalila.com
sandra.iglesias.rodriguez@gmail.com

RESUMO A orientación profesional é unha disciplina aínda descoñecida e comunmente confundida con disciplinas similares, que non chegou a acadar o prestixio do cal goza noutros países, o cal dificulta a empregabilidade dos propios orientadores, profesionais que traballan para que outras persoas establezan e alcancen os seus obxectivos laborais, sempre integrándoos coa su vida persoal. Este tipo de orientación busca guiar as persoas no seu desenvolvemento profesional, dándolles as ferramentas e as estratexias necesarias para ser autónomos e tomar as súas propias decisións e asesorándoos durante o camiño. Aínda que comezan a verse programas específicos para determinados colectivos sociais, queda moito por avanzar na especialización da intervención orientadora, pois a diversidade humana fai necesarias propostas de actuacións o máis adaptables posibles a cada caso. Entre os principais retos atópanse aumentar a súa visibilidade e dar a coñecer os beneficios potenciais que contribúe, así como achegarse a todas as persoas que precisen asesoramento laboral.

PALABRAS CHAVE Orientación, orientación profesional, emprego, axencia de colocación.

.....

A ORIENTACIÓN PROFESIONAL COMBINA O DESENVOLVEMENTO DA CARREIRA PROFESIONAL XUNTO COA AUTORREALIZACIÓN PERSOAL, NUNHA PERSPECTIVA INTEGRADA QUE TEN EN CONTA TODOS OS ASPECTOS DA VIDA DUNHA PERSOA.

.....

QUE É A ORIENTACIÓN PROFESIONAL?

A orientación profesional é unha disciplina aínda descoñecida na nosa sociedade, razón pola cal a súa misión e os seus obxectivos tenden a confundirse cos doutras disciplinas similares. A orientación vocacional, moito máis coñecida grazas á presenza dos orientadores escolares nos colexios e nos institutos, abrangue sobre todo o autodescubrimento dos intereses e as habilidades e a toma de decisións vocacionais, especialmente nos momentos de transicións como poden ser o paso da Educación Secundaria Obrigatoria a Bacharelato ou aos ciclos formativos, así como á Universidade. A orientación laboral, pola súa parte, asesora principalmente para a busca de emprego, mentres que a orientación profesional combina o desenvolvemento da carreira profesional xunto coa autorrealización persoal, nunha perspectiva integrada que ten en conta todos os aspectos da vida dunha persoa. Por esta razón, a orientación de tipo profesional enténdese como unha guía que pode solicitarse en calquera momento da vida e ao longo desta, non só nos momentos de cambios ou dificultades profesionais específicas.

Á diferenza do que ocorre noutros países, un dos principais retos da orientación profesional en España é darse a coñecer e acadar o prestixio que merece como disciplina que pode axudar as persoas a coñecerse a elas mesmas (autoexploración de intereses, habilidades, trazos de personalidade, valores persoais e profesionais, motivacións, puntos fortes e débiles...), a coñecer a situación do mercado laboral actual, a valorar as súas posibilidades de éxito no emprendemento, a delimitar obxectivos persoais e profesionais, a dar os pasos necesarios para alcanzalos grazas ao desenvolvemento dunha maior autonomía que lles permita tomar decisións sobre unha realidade persoal e laboral intrinsecamente cambiante, así como a conciliar ambos os aspectos da súa vida para lograr o equilibrio, xestionando correctamente o tempo e o estrés. Un coñecemento máis próximo da orientación profesional podería animar a moitas persoas a facer uso deste servizo, mellorando a súa situación no ámbito profesional, aspecto sumamente relevante na época de crise en que vivimos.

EXISTE UN DESACORDO XERAL NO NIVEL DE PROTAGONISMO QUE DEBEN ASUMIR OS ORIENTADORES FRONTE ÁS PERSOAS QUE ORIENTAN.

BOAS E MALAS PRÁCTICAS

A formación que se precisa para poder exercer como orientador non está claramente establecida e pode considerarse que ten como base académica disciplinas moi diferentes como a psicoloxía, a pedagogía, a socioloxía, as relacións laborais ou incluso o dereito, razón que podería explicar que entre os propios orientadores existan importantes diferenzas no modo de exercer a profesión e un desacordo xeral no nivel de protagonismo que deben asumir fronte ás persoas orientadas. Aínda que a directividade da intervención debe vir determinada polo grao de madurez vocacional da persoa orientada, o orientador ha de actuar coma un guía ou asesor, achegando as ferramentas necesarias para que a persoa sexa capaz de establecer por ela mesma a situación en que se atopa, a situación á cal desexa chegar e o camiño que ha de percorrer, pero en ningún caso debería actuar indicando o devandito camiño, erro que se comete con frecuencia na práctica. O orientador, aínda cando procure actuar da maneira máis obxectiva posible, non está libre de opinións propias sobre o idóneo de realizar unhas determinadas tarefas ou outras, idoneidade que pode ser non coincidente coa opinión da persoa involucrada. A orientación debe centrarse, polo tanto, en facilitar recursos e estratexias que permitan mellorar a autonomía e a toma de decisións, cedendo o protagonismo ao orientado, xa que canto maior sexa a súa percepción como axente activo no proceso, maiores serán a súa implicación, a súa motivación e os seus resultados. Por este mesmo motivo o proceso ten que ser totalmente individualizado e adaptado en cada caso, partindo dun esquema xeral flexible que poida axustarse ás diversas circunstancias.

ONDE PODEMOS ATOPAR SERVIZOS DE ORIENTACIÓN?

A figura do orientador podémola atopar non só nas oficinas de emprego, senón en entidades e organismos diversos, tanto de índole pública como privada, como poden ser asociacións sen

.....

A FIGURA DO ORIENTADOR PODÉMOLA ATOPAR NON SÓ NAS OFICINAS DE EMPREGO, SENÓN EN ENTIDADES E ORGANISMOS DIVERSOS.

.....

ánimo de lucro, sindicatos, axencias de colocación ou mesmo profesionais que exercen pola súa conta, algúns dos cales ofertan os seus servizos a distancia grazas ao avance e ao alcance das novas tecnoloxías da información e das comunicacións. Tamén existen servizos de orientación nalgúns asociacións que traballan con diversos colectivos como poden ser o de mulleres, o de inmigrantes ou o de persoas con discapacidade, dado o relevante papel que ocupa o traballo na vida da maioría das persoas. No ámbito educativo, os orientadores poden exercer como docentes da materia de Formación e Orientación Laboral (FOL) que se imparte nos ciclos de grao medio e superior, pero que non conta cun equivalente na educación secundaria nin na universidade.

ACTUACIÓNS CON COLECTIVOS ESPECÍFICOS

Non obstante, e pese ao que se podería pensar dada a relevancia do laboral nesta sociedade de consumo, a figura do orientador profesional non só é descoñecida, senón tamén escasa, pois aínda son poucos os profesionais que teñen a orientación como ocupación única e principal. De feito, outro dos retos da disciplina é a especialización nos diferentes colectivos aos que pode ofrecer cobertura, adaptando teoría e práctica ás circunstancias específicas de cada caso. A situación laboral e profesional de cada persoa é diferente en función dunha serie de factores tales como o sexo, a idade, a nacionalidade, a pertenza a unha minoría étnica, o nivel formativo, etc., polo que unha orientación estándar non resultaría eficaz na maioría dos casos.

Existen programas de orientación focalizados nalgúns dos colectivos mencionados, pero a maioría só contemplan as persoas con especiais dificultades para acceder ao emprego –baixa cualificación, parados de longa duración, discapacidades, etc.–, esquecendo o resto da poboación. Se ben é innegable que cantos máis factores de risco de exclusión social conflúan máis difícil será atopar e manterse nun posto de traballo, non podemos negar axuda a aquelas persoas que partan dunha situación máis

NA FUNDACIÓN
 EQUIPO HUMANO,
 AXENCIA DE COLOCA-
 CIÓN AUTORIZADA,
 LEVAMOS A CABO
 DIFERENTES PRO-
 GRAMAS PARA
 AXUDAR AS PERSOAS
 DEMANDANTES DE
 EMPREGO A COLO-
 CARSE NO MERCADO
 LABORAL.

vantaxosa, como poden ser os perfís universitarios, dado que estas tamén atopan obstáculos no seu desenvolvemento profesional e poderían beneficiarse igualmente do asesoramento dun experto en materia de emprego.

A TENDENCIA Á DESAPARICIÓN DE POSTOS DE TRABALLO

Outro reto que se ven perfilando desde hai algunhas décadas para a orientación profesional, e que cada vez se fará máis necesario, é a colocación de miles de millóns de persoas en postos de traballo que, debido ao avance das tecnoloxías e dos automatismos, tende a diminuír e incluso a desaparecer. Coa revolución industrial e os novos descubrimentos científicos, cada día precisábase un menor número de persoas para realizar con éxito a mesma cantidade de traballo. A industrialización da maioría dos procesos produtivos –e mesmo dos servizos– permite substituír a persoa pola máquina, a un ritmo moi superior ao da aparición de novas profesións. Pensemos nunha cadea de montaxe na cal outrora se precisaban 30 persoas para mantela en funcionamento e que hoxe pode funcionar con 3 persoas que manexan unha serie de máquinas. Onde se empregarán as outras 27 persoas? O pensamento tradicional indicábanos que deseñando e creando as devanditas máquinas, pero cada vez é máis frecuente que estas sexan creadas por outras máquinas ou robots, nun bucle que converte gran parte traballo humano en prescindible e facilmente substituíble a un prezo moito máis baixo.

Esta inevitable situación, este imparabile avance tecnolóxico, abre o debate sobre a empregabilidade nas vindeiras xeracións. A creación de novas profesións –case todas relacionadas coa informática e outras tecnoloxías da información ou da comunicación– non será suficiente para garantir un traballo para cada persoa, o que ocasionará que sempre haxa un gran número de xente desempregada que precise dunha orientación.

UN EXEMPLO DE ORIENTACIÓN PROFESIONAL

Na Fundación Equipo Humano, axencia de colocación autorizada, levamos a cabo diferentes programas para axudar as persoas demandantes de emprego a colocarse no mercado laboral. Un destes programas está conformado por máis de 1 250 persoas da provincia da Coruña, cada quen cun perfil profesional e unhas determinacións persoais diferentes.

O equipo de orientadores da Fundación, composto por psicólogos, sociólogos, psicopedagogos e graduados en Relacións Laborais, púxose en contacto con cada unha destas persoas e realizou diversas sesións de acollida en distintas localidades coruñesas (Ferrol, Pontedeume, Sada, Betanzos, Dumbría, Boiro, Santiago de Compostela, Arzúa e A Coruña) para dar a coñecer o programa, os obxectivos e a metodoloxía de actuación, á vez que entrevistaba e delimitaba o perfil profesional de cada participante.

A grandes liñas detectouse que a maioría carecían de estudos universitarios e non era infrecuente que existisen diversas barreiras para o acceso ao emprego, sobre todo as que teñen que ver coa dispoñibilidade xeográfica (desprazarse a outra localidade por motivos de traballo) e horaria (grandes problemas de adaptación das xornadas laborais ás necesidades para o tempo propio, dificultade agravada cando existen persoas ao cargo, como poden ser nenos pequenos ou anciáns que precisan de coidados constantes). Non resultou sorprendente que a gran maioría dos participantes que presentaban esta problemática foran mulleres, aspecto que deixa sobre a mesa unha realidade laboral con moitas máis dificultades para elas, debido á sociedade patriarcal que segue a desprazar a muller ao ámbito doméstico cando se precisa dun coidador.

O outro programa –o Programa Integrado de Emprego ou PIE– está conformado por unhas 60 persoas demandantes de emprego da Coruña cidade, que reciben unha orientación máis extensa no tempo e máis individualizada que no caso anterior. Tamén realizamos a recolocación daqueles traballadores afectados por un Expediente de Regulación de Emprego (ERE) das

empresas que o solicitan, dada a obrigatoriedade das mesmas a ofrecer este servizo aos empregados despedidos por este motivo.

As principais actividades que se realizan teñen lugar durante as sesións de orientación e tratan aspectos que poidan facilitar a procura dun emprego:

- Elaborar desde cero ou mellorar o currículo existente.
- Redactar a carta de presentación.
- Manexar as redes sociais e profesionais para a busca de ofertas e a xeración de contactos.
- Mellorar as habilidades sociais.
- Técnicas para afrontar as entrevistas de traballo.
- A aplicación de cuestionarios de personalidade.
- Información sobre cuestións laborais e mercado local.

Estas sesións fanse tanto a nivel individual como grupal (en forma de talleres formativos).

A outra actividade fundamental da Fundación é a prospección empresarial para a intermediación laboral, é dicir, poñer en contacto os participantes coas empresas e cos organismos que precisan incorporar persoal, tendo en conta a formación, a experiencia e as habilidades dos primeiros e as necesidades dos segundos. Xeralmente, cada día xestiónanse unhas 10 ofertas de emprego para diferentes empresas. A oferta é publicada na plataforma interna –á que cada participante ten acceso mediante un nome de usuario e un contrasinal– e, en función dos interesados, preseleccionanse os que cumpran mellor cos requisitos do posto para enviarlle o currículo ao empresario, a persoa que fai a selección final e decide sobre a contratación. A maiores, existe un servizo de Whatsapp que permite enviar as novas ofertas directamente aos teléfonos dos participantes para que as poidan coñecer e inscribirse canto antes.

Desde outubro, aproximadamente 150 dos participantes dos distintos programas atoparon traballo e moitos máis foron asesorados en temas de emprego e de formación, encontrando na súa satisfacción a razón de ser da orientación profesional.

CONCLUSIÓNS

Pese ao descoñecemento que existe sobre a orientación profesional e aos casos de malas prácticas que poidan atoparse, o certo é que a disciplina resulta beneficiosa e, se se efectúa correctamente, pode acadar excelentes resultados, como os obtidos en diferentes proxectos da Fundación Equipo Humano.

Está nas mans dos propios orientadores dar a coñecer o seu campo de traballo e conseguir mellorar a súa imaxe mediante a correcta posta en marcha das intervencións que realizan. Sen dúbida, a sociedade actual veríase recompensada cun mellor tratamento das súas dificultade laborais.